

บทที่ 13

สถาบันการตลาดสินค้าเกษตรกรรม

สถาบันการตลาด คือ ลักษณะขององค์กรที่เข้ามาเกี่ยวข้องในรูปของบริการ และการอำนวยความสะดวกต่อการตลาดสินค้าเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม องค์กรเหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการให้เกษตรกร คนกลาง ตลอดจนผู้บริโภคสามารถใช้ระบบการตลาดที่ตัวเองเกี่ยวข้องให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นองค์กรที่ช่วยพัฒนาระบบการตลาดที่เป็นอยู่ให้ก้าวหน้าดีกว่าเดิม ซึ่งจะมีผลต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ สถาบันทางการตลาดที่สำคัญ และเป็นหน่วยงานของรัฐบาล ได้แก่ องค์กรการตลาดเพื่อเกษตรกร องค์กรคลังสินค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและการสหกรณ์ องค์กรสะพานปลา เป็นต้น ในที่นี้จะศึกษารายละเอียดเฉพาะ 2 สถาบันแรก ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

หัวข้อเรื่อง

1. องค์กรการตลาดเพื่อเกษตรกร
2. องค์กรคลังสินค้า

จุดประสงค์ เมื่อได้ศึกษาหน่วยนี้แล้ว นักศึกษาควรสามารถ

1. อธิบายลักษณะการดำเนินงานขององค์กรการตลาดเพื่อเกษตรกรได้
2. อธิบายลักษณะการดำเนินงานขององค์กรคลังสินค้าได้

หัวข้อเรื่องที่ 1

องค์กรการตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.)

เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2517 โดยมีหลักการและเหตุผลดังต่อไปนี้

เนื่องจากผลิตผลเกษตรกรรม เป็นสินค้าออกที่สำคัญและนำรายได้ส่วนใหญ่มาสู่ประเทศ เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับ การประกอบอาชีพทางการเกษตร แต่เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย และมาตรฐานการครองชีพอยู่ในระดับต่ำ เพราะเกษตรกรถูกคนกลางรับซื้อพืชผลในราคาต่ำ เพื่อหวังกำไรมากที่สุด เกษตรกรต้องตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบ เพราะขาดอำนาจการต่อรองราคาสินค้าของตน จึงจำเป็นต้องจัดตั้งตลาดของเกษตรกรขึ้น เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร นำผลิตผลทางการเกษตรของตน หรือรวบรวมพืชผลจากเกษตรกร

ที่มาขายในตลาด เพื่อเกษตรกรเพื่อลดจำนวนคนกลางให้น้อยลง ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร เป็นผู้จำหน่ายหรือส่งพืชผลออกสู่ตลาดเสียเอง ทั้งเป็นการช่วยให้ประชาชนหรือผู้บริโภคทั่วไป และพ่อค้าขายปลีกซื้อผลจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรสหกรณ์การเกษตรหรือตลาดเพื่อเกษตรกรโดยตรง ไม่ต้องผ่านคนกลางหลายขั้นตอน ซึ่งจะเป็นทางลดค่าครองชีพของประชาชนได้ และในโอกาสต่อไป เมื่อกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตรมีฐานะทางการเงินที่มั่นคง สามารถที่จะรับกิจการขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกรไปดำเนินการได้ ก็จะได้ได้รับโอนกิจการนี้ไปดำเนินการ

1.1 จุดประสงค์ที่สำคัญ พอสรุปได้ดังนี้

1.1.1 จัดตั้งเป็นตลาดเพื่อเป็นแหล่งกลางในการซื้อขายผลิตผลเกษตรกรรมของเกษตรกร

1.1.2 สนองนโยบายของรัฐบาลโดยดำเนินการพยุงราคา หรือรักษาระดับราคาผลิตผลเกษตรกรรม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ตามที่รัฐบาลกำหนด

1.1.3 จัดหาปัจจัยในการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืช และเครื่องมือการเกษตร และเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น จำหน่ายแก่เกษตรกร ในราคาอันสมควร

1.1.4 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับกิจการท่าเรือ การขนส่งคลังสินค้า ยุ้งฉาง ห้องเย็น โรงงานแปรรูป โรงงานคัดขนาดมาตรฐานและคุณภาพ โรงงานหีบห่อสินค้าเกษตรกรรมให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด

1.1.5 ช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดการทางด้านการตลาดผลิตผลเกษตรกรรมทั้งในและต่างประเทศ

1.2 เงินทุนดำเนินงานมีแหล่งที่มา ดังนี้

1.2.1 งบประมาณของรัฐบาล

1.2.2 กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร

1.2.3 เงินกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนอื่น

1.2.4 เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นครั้งคราว

1.3 การบริหารงาน มีคณะกรรมการบริหารกิจการขององค์การตลาดเกษตร เป็นผู้กำหนดนโยบายและวางแผนงาน คณะกรรมการบริหารมาจากหน่วยหลายแห่ง ซึ่งประกอบด้วย

1.3.1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานกรรมการ
1.3.2 ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
1.3.3 ผู้แทนสำนักงบประมาณ	กรรมการ
1.3.4 ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
1.3.5 ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
1.3.6 ผู้แทนกระทรวงการคลัง	กรรมการ

- 1.3.7 ผู้แทนการรถไฟแห่งประเทศไทย กรรมการ
- 1.3.8 กรรมการอื่นอีกจำนวนไม่เกิน 3 คน กรรมการ
- 1.3.9 ผู้อำนวยการองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร กรรมการและเลขานุการ

1.4 สถานที่ตั้ง

องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร มีสำนักงานถาวรอยู่ที่ 101 ถนนกำแพงเพชร ย่านขนส่งสินค้าพลโยธิน แขวงลาดยาว เขตบางเขน กทม.

1.5 การแบ่งส่วนงาน

การจัดแบ่งส่วนงานขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร แบ่งออกได้เป็น 13 กอง 3 สำนักงาน และมี 4 ฝ่าย ได้แก่

- 1.5.1 ฝ่ายบริหาร
- 1.5.2 ฝ่ายบัญชีและการเงิน
- 1.5.3 ฝ่ายธุรกิจการเกษตร
- 1.5.4 ฝ่ายคลังสินค้าและกิจการภูมิภาค

1.6 การดำเนินงานขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกรตามที่ผ่านมา พอสรุปได้ดังนี้

1.6.1 การแทรกแซงและพยุงราคาพืชผล

ลักษณะพืชผลที่องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ได้เข้าไปช่วยเหลือเกษตรกร ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

- ข้าวเปลือก
- ข้าวโพด
- ฝ้าย
- ถั่วเขียวและถั่วเขียวผิวดำ
- ถั่วเหลือง
- กระเทียมแห้งและหอมหัวแดง

1.6.2 การจัดหาปัจจัยการผลิต เพื่อจำหน่ายให้เกษตรกร สินค้าที่สำคัญ พอสรุป

ได้ดังนี้

- ปุ๋ยนา
- ปุ๋ยอ้อย
- เมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ
- วัสดุการเกษตร เช่นยาปราบศัตรูพืช สารเคมี ฝันทลวง เป็นต้น
- เครื่องมือการผลิต เช่น รถไถนา เครื่องพ่นยา เป็นต้น

1.6.3 โครงการไซโล

จัดตั้งไซโลโดยใช้เงินกู้จากต่างประเทศ ได้แก่

- โครงการโซลาร์เงินกู้รัฐบาลเคนมาร์ก 2 แห่ง บรรจุแห่งละ 1,500 ต้น
- โครงการโซลาร์เงินช่วยเหลือจากรัฐบาลนิวซีแลนด์ 3 แห่ง บรรจุแห่งละ 1,000 ต้น
- โครงการโซลาร์ท้องถิ่นอีก 5 แห่ง เงินกู้นิวซีแลนด์
- โครงการโซลาร์ทำเรื่อน้ำลิกสัดหีบ จากเงินกู้นิวซีแลนด์

1.6.4 ตลาดกลางเกษตรกรพหุโยธิน

ได้แก่ร้านค้าองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรจัดเตรียมไว้เพื่อสนองความต้องการของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร ให้สะดวกต่อการนำสินค้าออกสู่ตลาด

1.6.5 โครงการร่วมมือธุรกิจไทยสิงคโปร์

จัดการจำหน่ายสินค้าหลายชนิด ให้แก่ต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น และส่งพืชผลไปขายต่างประเทศ ได้แก่

- ลำไยสด
- ข้าวโพด

1.6.6 การจำหน่ายข้าวสารต่างประเทศ

ได้จัดจำหน่ายข้าวสารให้กับตลาดต่างประเทศต่อเนื่องกันมาทุกปี ทั้งนี้เพื่อช่วยให้กลไกการแทรกแซง ราคาข้าวเปลือกตามนโยบายของรัฐบาลเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด

1.7 การจำหน่ายปุ๋ยขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร

องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ดำเนินการจัดหาปุ๋ยมาจำหน่ายให้แก่เกษตรกรตามนโยบายของรัฐบาลเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร เป็นประจำทุกปีตลอดฤดูกาล โดยไม่ขาดแคลน มีทั้งปุ๋ยสำหรับ นาข้าว ไร่อ้อย และพืชสวน

1.7.1 หลักเกณฑ์การจำหน่าย

องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร จะจำหน่ายปุ๋ยให้แก่สถาบันเกษตรกร (คือกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร) และเกษตรกรทั่วไป โดยจำหน่ายทั้งเงินสดและเงินเชื่อแต่ขายเชื่อให้เฉพาะสถาบันเกษตรกรเท่านั้น

1.7.2 วิธีการซื้อปุ๋ย

สำหรับสถาบันเกษตรกร อาจยื่นแบบฟอร์มเพื่อขอซื้อปุ๋ยจากองค์การตลาดเพื่อเกษตร อำเภอ หรือจังหวัด เมื่อปฏิบัติตามระเบียบขององค์การแล้ว ทางองค์การจะนัดการส่งมอบปุ๋ยให้แก่สถาบันเกษตรกรที่สั่งซื้อมา และหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผลแล้ว สถาบันเกษตรกรต้องรวบรวมเงินจากสมาชิกที่ได้ซื้อปุ๋ยเป็นเงินเชื่อไป เพื่อนำมาส่งชำระหนี้แก่องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรต่อไป

ส่วนเกษตรกรทั่วไป จะซื้อปุ๋ยจากองค์การได้เฉพาะเป็นเงินสดเท่านั้นหลังจากเกษตรกรชำระเงินตามระเบียบขององค์การแล้ว องค์การจะนัดวันส่งมอบต่อไป

1.7.3 การจัดส่งปุ๋ยให้เกษตรกร

องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรจะจัดส่งปุ๋ยไปให้แก่เกษตรกรถึงอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือส่งให้ใกล้บ้านมากที่สุด โดยเกษตรกรไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

สรุป

ลักษณะสำคัญขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญต่อการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อพัฒนาการผลิตให้ทันสมัย นำปัจจัยการผลิตมาจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาพอสมควร เพื่อเป้าหมายให้ผลผลิตมีต้นทุนการผลิตต่ำ มีปริมาณผลตอบแทนต่อไร่สูง และผลผลิตมีคุณภาพดีทำให้อยู่ในความต้องการของตลาด องค์การยังส่งเสริมทางการตลาด โดยการช่วยเกษตรกรหาตลาดผลผลิตเกษตรกรรวมให้ขายได้ราคาสูง มีความเสี่ยงภัยและเสียหายน้อย ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรได้รับกำไรเป็นสิ่งตอบแทนเพิ่มมากขึ้นในที่สุด

หัวข้อเรื่องที่ 2

องค์การคลังสินค้า (อ.ค.ส.)

ในจำนวนสถาบันที่เข้ามาอำนวยความสะดวกทางการตลาดผลิตผลเกษตรกรรม มีองค์การคลังสินค้าเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญหน่วยงานหนึ่งของรัฐบาล ที่ได้ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเกษตรกร และความเดือดร้อนในเรื่องปากท้องของประชาชนทั่วไป และยังสนองนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

2.1 ประวัติองค์การคลังสินค้า¹

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง สินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพได้มีราคาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไป รัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการหามาตรการแก้ไขโดยรีบด่วน กระทรวงพาณิชย์จึงได้จัดตั้งหอคลังสินค้ากลาง ในสังกัดของกรมการค้าภายในขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2485 เพื่อเป็นเครื่องมือดำเนินการรักษาระดับราคาสินค้าอุปโภคบริโภคในท้องตลาดมิให้สูงขึ้นจนเป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไป

¹องค์การคลังสินค้า, รายงานประจำปี 2524, กระทรวงพาณิชย์ ร.พ.เกษมสุวรรณ 2524.

ต่อมาหน่วยงานนี้ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “คลังสินค้ากลาง” และยกฐานะเป็นกองคลังสินค้าของกรมการค้าภายใน พอหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กองคลังสินค้าได้ทำหน้าที่เป็นคลังสินค้ารับและขายสิ่งของ เช่น ผ้า เครื่องมือทางการเกษตร ยารักษาโรค เป็นต้น ซึ่งรัฐบาลได้สั่งซื้อมาจากต่างประเทศเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรทั่วราชอาณาจักรในราคาข่อมเยา และได้ดำเนินการสั่งซื้อสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายเพื่อตรึงราคา และรักษาระดับราคาสินค้าในท้องตลาดมิให้สูงขึ้น

ในปี พ.ศ. 2497 กระทรวงพาณิชย์เห็นว่า ภารกิจของคลังเก็บสินค้ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร จึงมีนโยบายขยายคลังสินค้าให้กว้างขวางออกไป โดยการจัดตั้งฉางข้าวและคลังสินค้า เพื่อใช้เป็นสถานที่รับซื้อ รับเก็บ และรับฝากข้าว และพืชผลทางการเกษตรในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร และทำหน้าที่เป็นศูนย์การค้าของบริษัทจังหวัดต่าง ๆ ด้วยจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “องค์การคลังสินค้า” มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงพาณิชย์

2.2 จุดประสงค์

เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ทัดเทียมกับธุรกิจเอกชน ฝ่ายบริหารขององค์การได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ว่า “ทำกิจการทั้งปวงเกี่ยวกับข้าว พืชผล และสินค้าต่าง ๆ เพื่อให้ปริมาณผลิตผล คุณภาพ ราคา เหมาะสม และเพียงพอกับความต้องการของรัฐบาล ประชาชนทั่วไป” องค์การคลังสินค้า จึงได้จัดตั้งขึ้น โดยพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ.2489 เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2498

2.3 คณะกรรมการบริหาร

องค์การคลังสินค้า มีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้วางนโยบาย และวางแผนการดำเนินงาน คณะกรรมการเหล่านี้ ได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงพาณิชย์ ได้แก่

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

อธิบดีกรมการค้าภายใน

อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ

อธิบดีกรมพาณิชย์สัมพันธ์

อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

รองปลัดกระทรวงพาณิชย์

เลขานุการคณะรัฐมนตรี

ผู้แทนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ผู้แทนกระทรวงการคลัง

ผู้แทนสำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า

2.4 นโยบายขององค์การคลังสินค้า

จากจุดประสงค์ที่วางไว้อย่างกว้างขวางเกินไป ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและชัดเจนยิ่งขึ้น คณะกรรมการบริหาร จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสนองนโยบายของรัฐบาล และประกอบการปกติขององค์การ ดังนี้

2.4.1 สินค้าเกษตรกรรม

องค์การคลังสินค้า เป็นเครื่องมือของรัฐบาล มีบทบาทในการแทรกแซงตลาดรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร ตามที่รัฐบาลจะกำหนด เพื่อช่วยเหลือให้เกษตรกรสามารถขายผลิตผลได้ราคาที่ดีขึ้น นอกจากนี้ จะดำเนินการรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร เพื่อธุรกิจการค้า รวมทั้งการรับฝากและรับจำหน่ายพืชผลทางการเกษตรด้วย จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

2.4.1.1 การเข้าแทรกแซงตลาด

องค์การคลังสินค้า จะดำเนินการเข้าไปแทรกแซงตลาดรับซื้อพืชผลเกษตรกรรม ตามที่รัฐบาลมอบหมาย เช่น ข้าว ข้าวโพด ฯลฯ เพื่อเป็นการตรึงราคาให้เกษตรกรสามารถขายได้ใกล้เคียงหรือเท่ากับราคาที่รัฐบาลกำหนด ดำเนินการขยายการรับซื้อพืชผลทางการเกษตร และนำมาจำหน่ายเพื่อธุรกิจการค้า ตามปกติขององค์การ ภายใต้วัตถุประสงค์ดังกล่าว รวมทั้งขยายบริการรับฝากและรับจำหน่ายผลิตผลเกษตร และผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร และผู้ผลิตให้สามารถชะลอการขายผลิตผลไว้จนกว่าราคาจะมีแนวโน้มสูงขึ้น ผู้จำหน่ายยังสามารถได้เงินไปใช้ส่วนหนึ่งก่อนด้วย

2.4.1.2 การจัดหาข้าวสาร

ดำเนินการจัดหาข้าวสารที่มีคุณภาพเหมาะสมและในปริมาณที่เพียงพอมาจำหน่ายราคาถูกให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อย โดยทั่วไป และพยายามไม่ให้ต้นทุนสูงซึ่งจะเป็นภาระแก่รัฐบาลต้องหากเงินมาช่วยเหลือองค์การ

2.4.2 สินค้าอุปโภคบริโภค

องค์การคลังสินค้า จะเพิ่มและขยายบทบาทในการแทรกแซงตลาดของสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน ได้แก่ สบู่ ผงซักฟอก ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ไม้ขีด นม น้ำปลา ฯลฯ ให้มากขึ้น ดังนี้

2.4.2.1 ดำเนินการติดต่อกับโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทห้างร้าน เพื่อขอซื้อสินค้าจำนวนมาก ๆ จะได้ส่วนลดพิเศษ มาลดต้นทุนลงและสามารถจำหน่ายให้แก่ประชาชนในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด

2.4.2.2 ดำเนินการจัดตั้งร้านค้าขององค์การ ตามแหล่งชุมชนบางแห่ง ตามความเหมาะสม

2.4.2.3 ดำเนินการจัดส่งสินค้า ไปจำหน่ายให้ร้านค้าปลีก ที่อยู่ภายใต้การควบคุมขององค์การ จัดจำหน่ายสินค้าตามราคาที่กำหนด

2.4.3 การส่งออกและการนำเข้า

องค์การคลังสินค้า มีนโยบายสำคัญในการส่งสินค้าเกษตรกรรมออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ให้สอดคล้องกับการแทรกแซงราคาผลผลิตเกษตรตามนโยบายของรัฐบาล และเพื่อหาเงินตราต่างประเทศเตรียมไว้ใช้จ่ายซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เมื่อยามสินค้าบางชนิดซึ่งจำเป็นแก่การครองชีพขาดแคลน องค์การมีบทบาทในการส่งสินค้าชนิดนั้น ๆ เข้ามาจำหน่ายเป็นการทดแทน และเสริมตลาด ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ประชาชนต้องประสบปัญหาและความเดือดร้อน

2.5 การบริหารงานขององค์การคลังสินค้า

การบริหารงานขององค์การคลังสินค้า แบ่งออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ 5 ฝ่าย 1 สำนัก ได้แก่

2.5.1 ฝ่ายอำนวยการ ประกอบด้วย

- กองธุรการ
- กองการเงิน
- กองการบัญชี
- กองพัสดุ

2.5.2 ฝ่ายการคลังสินค้า ประกอบด้วย

- กองคลังสินค้าส่วนกลาง
- กองคลังสินค้าส่วนภูมิภาค

2.5.3 ฝ่ายค้าผลิตผลและโภคภัณฑ์ ประกอบด้วย

- กองการข้าว
- กองพืชไร่และเส้นใย
- กองสินค้าโภคภัณฑ์

2.5.4 ฝ่ายส่งออกและการนำเข้า ประกอบด้วย

- กองการส่งออก
- กองการนำเข้า

2.5.5 ฝ่ายตรวจสอบ ประกอบด้วย

- กองปฏิบัติการตรวจสอบ
- กองปรับปรุงระบบ

2.5.6 สำนักผู้อำนวยการ ประกอบด้วย

- กองเลขานุการ
- กองติดต่อและประสานงาน

2.5.7 กองนโยบายและแผนธุรกิจ

2.6 การดำเนินงานขององค์การคลังสินค้า

องค์การคลังสินค้า ได้ดำเนินธุรกิจที่สำคัญ ๆ ตั้งแต่เริ่มกิจการจนถึงปัจจุบัน เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล และงานด้านการค้าขององค์การเอง ซึ่งมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

2.6.1 การดำเนินงานสนองนโยบายของรัฐบาล

ตามโครงการกำหนดและรักษาระดับราคาข้าวเปลือกของรัฐบาลองค์การคลังสินค้าได้รับมอบหมายจากรัฐบาลโดยกระทรวงพาณิชย์ ให้ดำเนินการแทรกแซงตลาดรับซื้อข้าวสารเข้ามุลภัณฑ์กันชน เพื่อสร้างความต้องการในระยะฤดูการเก็บเกี่ยว และระบายออกสู่ตลาดเมื่อปริมาณข้าวเปลือกในครอบครองของชาวนาลดน้อยลง ทำให้ราคามีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อให้ราคาข้าวสารสูงขึ้น องค์การดำเนินการโดย

2.6.1.1 จัดซื้อข้าวสารเข้ามุลภัณฑ์กันชน โดยวิธีการดังต่อไปนี้

2.6.1.1.1 จัดซื้อโดยวิธีประกวดราคา

องค์การรับซื้อข้าวสารจากพ่อค้า ซึ่งมีใบอนุญาตประกอบการค้าข้าว โรงสีที่จดทะเบียนไว้กับกระทรวงอุตสาหกรรม และสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ทั่วราชอาณาจักร วิธีประกวดราคารับซื้อมี 2 ชนิด

ก. โดยวิธีการยื่นซอง

ข. โดยวิธีการซื้อด้วยวาจา

2.6.1.1.2 จัดซื้อโดยวิธีกำหนดราคา

โดยการกำหนดราคารับซื้อ 2 ลักษณะ คือ

ก. รับซื้อจากสถาบันการเกษตรบางแห่ง เช่น ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท เป็นต้น

ข. รับซื้อจากโรงสีบางแห่ง ในบางจังหวัด รับซื้อจากชาวนาตามราคาที่รัฐบาลกำหนด

2.6.2 การดำเนินการขายข้าวสารจากมุลภัณฑ์กันชนจำแนกการจำหน่ายข้าวสารได้ดังนี้

2.6.2.1 จำหน่ายข้าวสารให้พ่อค้าส่งออก

2.6.2.2 การส่งข้าวออกจำหน่ายต่างประเทศ

องค์การคลังสินค้า ได้ดำเนินการส่งข้าวออกไปจำหน่ายต่างประเทศในปริมาณและราคาที่เหมาะสมกับต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์กำหนดมาให้ประเทศที่เคยเป็นลูกค้า เช่น ญี่ปุ่น เซเนกัล เชมเปญได้ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

2.6.3 โครงการแทรกแซงตลาดกาแฟ

ผลิตภัณฑ์ชนิดที่ประสบปัญหาทางด้านราคาตลาดในบางปี คณะรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้องค์การช่วยเข้าแทรกแซงราคาอย่างเช่น การแทรกแซงราคากาแฟ เป็นต้น โดยองค์การได้เคยดำเนินการตามโครงการแล้ว ดังนี้

ก. การจัดซื้อ

องค์การได้รับซื้อเมล็ดกาแฟจากเกษตรกร ในบางจังหวัดเฉพาะช่วงเวลาที่ปัญหา เช่น นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี กระบี่ ยะลา และตรัง เป็นต้น

ข. การจัดจำหน่าย

องค์การได้จัดการจำหน่ายเมล็ดกาแฟที่รับซื้อไว้ให้กับพ่อค้าเอกชน

2.7 การดำเนินงานปกติขององค์การคลังสินค้า

การดำเนินงานตามปกติขององค์การคลังสินค้า อาจแบ่งออกได้เป็น 5 ส่วน ได้แก่

1. การจัดซื้อและจัดจำหน่ายข้าวสารสงเคราะห์ผู้บริโภคร
2. การรับซื้อและจัดจำหน่ายพืชผลเกษตรกรรม
3. การจัดซื้อและจัดจำหน่ายสินค้าโภคภัณฑ์
4. การคลังสินค้า
5. การถือหุ้นบริษัทจังหวัด

2.7.1 การจัดซื้อและจัดจำหน่ายข้าวสารสงเคราะห์ผู้บริโภคร

องค์การได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้จำหน่ายข้าวสารสงเคราะห์ผู้บริโภครโดยในระยะแรก เป็นการจำหน่ายข้าวสารคุณภาพปานกลาง และข้าวสารคุณภาพดี ให้กับประชาชนทั่วไป ต่อมากระทรวงพาณิชย์ได้เปลี่ยนมาตรการในการจำหน่ายข้าวสารใหม่ โดยให้องค์การจำหน่ายข้าวโอชา ซึ่งเป็นข้าวผสมระหว่างข้าวเจ้าชนิด 15% กับข้าวเหนียวชนิด 10% เพื่อให้มีคุณลักษณะพิเศษ และแตกต่างไปจากข้าวในท้องตลาด และต้องการให้ข้าวสารถึงผู้บริโภครที่มีรายได้น้อยอย่างแท้จริง ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้บริโภครอย่างมาก ต่อมากระทรวงพาณิชย์ให้มีการจำหน่ายข้าวสารเพิ่มขึ้นอีก 2 ชนิด คือ ข้าวธัญรสเจ้า และข้าวธัญรสเหนียว โดยองค์การเป็นผู้จัดจำหน่ายผ่านร้านค้าที่อยู่ในการควบคุมขององค์การ

2.7.2 การรับซื้อและจำหน่ายพืชผลเกษตรกรรม

องค์การคลังสินค้าได้ดำเนินการรับซื้อพืชผลเกษตรกรรม ได้แก่ ข้าวโพดและปอ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร ให้สามารถขายผลิตผลได้ในราคาที่เป็นธรรม และนำออกจำหน่ายต่างประเทศ และได้สั่งซื้อพันธุ์มันฝรั่งที่มีคุณภาพดี สามารถให้ผลผลิตสูงจากต่างประเทศ เพื่อนำมาจำหน่ายในราคาถูกให้แก่เกษตรกร

ลูกค้าข้าวโพดที่สำคัญขององค์การคลังสินค้า ได้แก่ ได้หวัน สาธารณรัฐประชาชนจีน ฟิลิปปินส์ เกาหลี อีโก เป็นต้น

ส่วนปอ องค์การคลังสินค้าจำหน่ายให้แก่ โรงงานกระสอบของกระทรวงการคลัง และบริษัทเอกชนทั่วไป

สำหรับพันธุ์มันฝรั่ง ส่วนมากซื้อมาจากประเทศเนเธอร์แลนด์

2.7.3 การจัดซื้อและจัดจำหน่ายสินค้าโภคภัณฑ์

องค์การคลังสินค้า ได้สนองนโยบายของรัฐบาล โดยกระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการจัดซื้อสินค้าโภคภัณฑ์ ที่มีความจำเป็นต่อการครองชีพประจำวัน ในปริมาณที่เพียงพอ และคุณภาพเหมาะสม เพื่อจำหน่ายในราคาถูกให้แก่ผู้บริโภคทั่วไป สินค้าโภคภัณฑ์ที่องค์การคลังสินค้าได้แก่ ธัญ ชาติพื้น ผงซักฟอก ไม้ขีดไฟ นม น้ำปลา น้ำตาลทรายขาว เป็นต้น

2.7.4 การคลังสินค้า

องค์การคลังสินค้า ได้ดำเนินธุรกิจคลังสินค้าในด้านการจัดสร้างและจัดหาคลังสินค้าเพื่อรับฝาก รับเก็บ และรับจำหน่ายพืชผลการเกษตรที่สำคัญ รวมทั้งสินค้าโภคภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชน ทั้งยังสามารถใช้เป็นมาตรการในการแทรกแซงตลาดตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร และประชาชนผู้มีรายได้น้อยโดยทั่วไป แต่เดิมทางองค์การได้ดำเนินธุรกิจคลังสินค้าในกรุงเทพฯ ระยะเวลา ได้ขยายบริการออกไปสู่ต่างจังหวัด เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรทั่วประเทศ และสนองนโยบายของรัฐบาล กิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์การได้ดำเนินการมา พอสรุปได้ดังนี้

ก. การรับฝาก และรับจำหน่ายชาผง และชาใบ

ข. การจัดตั้งคลังสินค้าและฉางข้าว คลังสินค้านี้ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่วนฉางข้าวโพดจัดตั้งในต่างจังหวัด เพื่อใช้เก็บข้าวเปลือกและเมล็ดพืชอื่น ๆ

2.7.5 การถือหุ้นบริษัทจังหวัด

บริษัทจังหวัดเป็นบริษัทที่เอกชนขอจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ มีได้จังหวัดละบริษัทเดียว แต่มีเงื่อนไขต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การคลังสินค้า เป็นต้น เข้าถือหุ้นของบริษัทจังหวัดส่วนหนึ่ง และมีตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการบริหารบริษัทจังหวัดด้วย สินค้าที่รัฐบาลควบคุมและต้องการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย และสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการครองชีพ รัฐบาลจะมอบหมายให้บริษัทจังหวัดต่าง ๆ เป็นผู้จัดจำหน่าย ผลกำไรจากการดำเนินงาน จะจัดแบ่งกันระหว่างผู้ถือหุ้นรวมทั้งหน่วยงานของรัฐบาลที่ถือหุ้นด้วย องค์การคลังสินค้า ก็เป็นหน่วยงานของรัฐบาลที่เข้าไปถือหุ้นของบริษัทจังหวัดหลายแห่ง ได้แก่

1. บริษัท จังหวัดเลย จำกัด
2. บริษัท จังหวัดสุรินทร์ จำกัด

3. บริษัท จังหวัดอุบลราชธานี จำกัด
 4. บริษัท จังหวัดชลบุรี จำกัด
 5. บริษัท จังหวัดสงขลา จำกัด
 6. บริษัท จังหวัดเชียงใหม่ จำกัด
 7. บริษัท จังหวัดยะลา จำกัด
 8. บริษัท จังหวัดนครศรีธรรมราช จำกัด
 9. บริษัท จังหวัดสุโขทัย จำกัด
 10. บริษัท จังหวัดหนองคาย จำกัด
 11. บริษัท จังหวัดนครพนม จำกัด
 12. บริษัท ลำพูนจังหวัดพณิชย จำกัด
- สินค้าหลักที่สำคัญของบริษัท เช่น ข้าว น้ำตาลทราย ฯลฯ เป็นต้น

สรุป

องค์การคลังสินค้ามีบทบาทอย่างสำคัญต่อการผลิต การตลาดสินค้าเกษตรกรรม เพราะได้เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวก และบริการเพื่อแก้ปัญหาทั้งทางด้านการผลิต และการตลาดของเกษตรกรได้อย่างมาก เป็นองค์กรที่สำคัญ ซึ่งรัฐบาลสามารถใช้ให้เป็นประโยชน์ตามเจตนารมณ์ที่ได้วางนโยบายไว้ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ วิธีดำเนินการช่วยเหลืออย่างหนึ่ง คือ การแทรกแซงราคาพืชผลโดยวิธีการประกันราคา การพยุงราคา การรับจำนำพืชผล เป็นต้น

คำถามท้ายบท

ก. ให้อธิบายคำตอบ ดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์สำคัญขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกรมีอะไรบ้าง
2. องค์การตลาดเพื่อเกษตรกรได้เงินทุนดำเนินงานมาจากแหล่งใดบ้าง
3. คณะกรรมการบริหารองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ประกอบด้วยใครบ้าง
4. การแบ่งส่วนงานขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกรมีกี่ส่วน อะไรบ้าง
5. การแทรกแซงราคาพืชผลในลักษณะของการประกันราคากับการพยุงราคา มีความแตกต่างกันอย่างไร อธิบาย
6. พืชผลที่สำคัญ ซึ่งองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรเข้าแทรกแซงราคา ได้แก่อะไรบ้าง
7. องค์การคลังสินค้า มีประวัติความเป็นมาอย่างไร อธิบาย
8. จุดประสงค์ที่สำคัญขององค์การคลังสินค้า เพื่ออะไร อธิบาย
9. คณะกรรมการบริหารขององค์การคลังสินค้า ประกอบด้วยใครบ้าง
10. การบริหารงานขององค์การคลังสินค้า โดยแบ่งส่วนงานออกเป็น ส่วน ๆ ในลักษณะใดบ้าง
11. องค์การคลังสินค้า ได้ดำเนินงานสนองนโยบายของรัฐบาลอย่างไรบ้าง
12. การดำเนินงานปกติขององค์การคลังสินค้าประกอบด้วยอะไรบ้าง

ข. ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียงคำตอบเดียว

1. จุดประสงค์สำคัญของการตั้งองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ได้แก่
 1. การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย
 2. ทำให้ชาวนาขายข้าวได้ราคาดี
 3. ช่วยทำให้พ่อค้าขายส่งซื้อข้าวได้ราคาต่ำ
 4. ช่วยพ่อค้าขายปลีกขายข้าวได้ง่ายยิ่งขึ้น
2. แหล่งที่มาของเงินทุน ดำเนินงานขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกรแห่งหนึ่งได้จาก
 1. กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน
 2. เงินบริจาคของเกษตรกร
 3. กองทุนสงเคราะห์เกษตรกร
 4. ออกพันธบัตรขายให้ประชาชน

3. คณะกรรมการบริหารกิจการขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

1. ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม
2. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข
3. ผู้แทนสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
4. ผู้แทนสำนักงานประมาณ

4. พืชผลที่องค์การตลาดเพื่อการเกษตร เคยแทรกแซงราคาและพยุงราคา พืชผลประเภทใดบ้าง

1. อ้อย
2. กล้ายหอม
3. ฝ้าย
4. ยางพารา

5. องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ได้เคยส่งพืชผลไปขายต่างประเทศ ได้แก่

1. ทูเรียน
2. เงาะ
3. มะม่วง
4. ลำไย

6. องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร มีวิธีการขายปุ๋ยให้เกษตรกรในลักษณะใด

1. ขายเงินสดเท่านั้น
2. ขายเป็นเงินเชื่อแก่เกษตรกรทั่วไป
3. ขายเป็นเงินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร
4. ขายเป็นเงินสดแก่กลุ่มเกษตรกร

7. คณะกรรมการบริหารขององค์การคลังสินค้า มาจากหน่วยงานนอกกระทรวงพาณิชย์ ได้แก่

1. ผู้แทนกระทรวงการคลัง
2. ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. ผู้แทนของกระทรวงสาธารณสุข
4. ผู้แทนของกระทรวงอุตสาหกรรม

8. นโยบายขององค์การคลังสินค้าที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่

1. เก็บสินค้าของใช้ของรัฐบาล
2. ขายข้าวให้ผู้มีรายได้น้อย
3. พยายามผลิตสินค้าโภคภัณฑ์เอง
4. ขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคทั่วไป

9. องค์การคลังสินค้ารับซื้อข้าวโดยการกำหนดราคารับซื้อจากใคร
 1. สถาบันเกษตรกร
 2. พ่อค้าขายส่ง
 3. นายหน้า
 4. ผู้ส่งออกรายใหญ่
10. องค์การคลังสินค้า กำหนดราคาข้าวส่งไปขายต่างประเทศ อย่างไร
 1. ราคาข้าวจากตลาดโลก
 2. ราคาที่องค์การคำนวณขึ้นเอง
 3. ราคาที่กรมการค้าต่างประเทศกำหนดไว้
 4. ราคาต้นทุนบวกกำไร
11. สินค้าที่องค์การเคยเข้าไปแทรกแซงราคาตลาด ได้แก่อะไรบ้าง
 1. กาแฟ
 2. ระกำ
 3. กล้วยหอม
 4. มะม่วง
12. ข้าวสารที่กระทรวงพาณิชย์จัดผสมระหว่างข้าวเจ้ากับข้าวเหนียว เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้มีรายได้น้อยมีชื่อว่าข้าวอะไร
 1. ธานีรส
 2. ธานีพืช
 3. โอชา
 4. โอชากา
13. องค์การคลังสินค้า ได้รับซื้อพืชผลเกษตรกรรมอะไรบ้าง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร
 1. ข้าวฟ่าง
 2. ข้าวโพด
 3. ข้าวเหนียว
 4. ข้าวเหนียว
14. สินค้าโภคภัณฑ์ที่องค์การคลังสินค้าจัดจำหน่าย ได้แก่อะไรบ้าง
 1. สับปะรดกระป๋อง
 2. ผงซักฟอก
 3. กะปิ
 4. พริกคอง

15. องค์การคลังสินค้า ให้บริการเกี่ยวกับคลังสินค้า รวมถึงลักษณะบริการอย่างไรบ้าง
 1. รับจำหน่ายพืชผล
 2. จำหน่ายพืชผลของเกษตรกรที่ฝากไว้
 3. เป็นคลังเก็บสินค้าของผู้ส่งออก
 4. ให้ผู้ขายปลีกเช่าคลังสินค้า
 16. บริษัทจังหวัด หมายถึง บริษัทที่มีลักษณะที่สำคัญอย่างไรบ้าง
 1. เอกชนถือหุ้นทั้ง 100%
 2. เอกชนและรัฐบาลถือหุ้นร่วมกัน
 3. กรรมการบริหารบริษัทเป็นเอกชนทั้งหมด
 4. ผลกำไรของบริษัทครึ่งหนึ่งให้รัฐบาล
-